

BUDAPEST HANGVERSENYTERMEIBEN

GYÖNYÖRŰ HANG, abszolút technikai biztonság jellemzi Theo Adamot, a negyvennégy éves, világhírű német operaénekest. Operaházi fellépéséről ugyancsak mai számunkban közlünk méltatást. Koncertjén finom ízléssel összeválogatott műsorral ajándékozta meg a közönséget kedden a Zeneakadémia nagyszínházában: Beethoven, Schumann, Hugo Wolf és Richard Strauss dalait énekelte. Zongorán kísérte Rudolf Dunckel.

Ez alkalommal újból meg erősödött az a régi meggyőződésünk, amely szerint az opera- és a daléneklés két, egymástól merőben különböző tevékenység, sőt, nyugodtan mondhatjuk egymással homlokegyenest ellenkezőnek. A leginkább összetett, leggazdagabb opera-remekművek is közösek abban, hogy egyetlen est keretében csupán egyetlen, pontosan körülhatárolt feladatot rónak egy-egy szereplőre. Ha példának okáért valaki a Mantuai herceget játssza a *Rigolettóban*, e ténykedése közben az emberi érzelmek egész soráról már eleve lemond, sőt, le is kell mondania. Nem lehet sötét és tragikus, nem lehet melankolikus és tűnődő, sem pedig nosztalgikus és álmodozó. Ez a szerep — és minden operaszerep — egy bizonyos sínen fut. Ha minden szereplő megtalálta saját sínjét, akkor a jó megoldás már a drámai gépezeten is múlik. Mindehhez járul még egy egész sor eszköz, amely a szerep egyértelműségét biztosítja, kezdve a kosztümöknél és díszleteknél, egészen az ezerszínű zenekarig bezárólag.

A szokásos dalestek műsora általában 25—30 apró drámát tartalmaz. Mindegyik más színhelyen „játszódik” és mindegyiknek a másiktól merőben különböző „cselekménye” van. Egy dalest során átlag 25—30 „színváltozás” megy végbe — díszletek és kosztümök nélkül. Micsoda láttató és felidéző erőre van szükség, hogy mindez egyetlen pillanat alatt egyértelművé váljék, hogy a zongorista vagy az énekes első akkordjánál-hangjánál mindenki megérezze, hogy másik világba léptünk: a ragyogó napfényből koromfekete éjszakába, a mámoros boldogságból nyomasztó álomba.

Korunkban alig néhány mestertek adatott meg az a képesség, hogy dalról-dalra folyvást átalakuljon — vagy mondhatnánk úgy is, hogy percenként szerepet cseréljen, nem is beszélve arról, hogy egy-egy szerep önmagában véve is alakul, fejlődik, sőt, néha egyenesen tartalmilag is változik. Különösen érvényes ez a megállapítás a Heine-versekre készült Schumann-ciklus, a *Dichterliebe* egyes darabjaira, például arra, amelyben egy fiú szeret egy lányt, de a lány más fiút szeret, az utóbbi fiú pedig megint más lányt („Ein Jüngling liebt ein Mädchen”). Schumann itt szinte népdalos egyszerűséggel és vidáman énekel, csak az utolsó sorban, az utolsó ütemekben árulja el, hogy e vidám történet szereplőinek szíve megszakad. És ebben a pillanatban a világ megváltozik, óriási kérdőjel kerül az egész dal mögé.

Valóban, csupán az ilyen és ehhez hasonló átalakulások hiányoztak a különben nagyszerű Theo Adam és a jóval kevésbé nagyszerű Rudolf Dunckel előadásából. Mindez

nem változtat azon, hogy fantasztikus terjedelmű és ragyogó technikával kezelt mélybaritonjában minden jelenlevő őszinte örömet lelte.

FERENCSIK JÁNOS az *Állami Hangversenyzenekar* és a *Rádió Énekkara* élén Bach *Máté-passióját* vezényelte az Erkel Színházban csütörtökön.

Mindent összevéve *gyönyörű előadásnak* voltunk részei, melynek számos pillanata *kivételes zenei élményt* jelentett. Ez elsősorban Ferencsik Jánosnak volt köszönhető, aki nagyszerű érzékkel találta meg a Bach-mű vezénylésének kulcsát: minden erőszaktól mentesen, egyszerű és őszinte bensőséggel dirigált. Csak ott és akkor nyúlt bele serkentő módon az együttes hangzásképebe, ahol és amikor a tragikus cselekmény egy-egy fordulópontja azt feltétlenül szükségessé tette, mindenekelőtt a tömegjelenetekben, az úgynevezett „turbák”-ban. De minden mozdulata itt éppúgy, mint a korálokban a végsőkig differenciált volt. Valóban, csupán a nagy karmesterek képesek arra, hogy különbséget tegyenek korál és korál között aszerint, hogy a cselekmény milyen szakaszában csendül fel és mit kommentál. Ferencsik itt is tévedhetetlennek bizonyult. Észrevette, hogy Bach a vissza-visszatérő azonos koráldallamokat is aszerint harmonizálja és különbözteti meg egymástól, hogy hol helyezkedik el: az alapkorál legutolsó visszatérése a legsűrűbb és sötét színekben a leggazdagabb, tehát tempója és hangvétele gyökeresen különbözik minden korábbiétól. Ám, ami a legfontosabb: ezeket a különbségeket minden spekuláció nélkül, ösztönös-elevenen valósította meg. Ezzel érte el, hogy létrejött az igazi, közösségi Bach-élmény, amely merőben más, mint minden egyéb zene jó előadása nyomán keletkező jóérzés.

A Rádió-kórus (karigazgató: *Sapszon Ferenc*) kristálytisztán és remekül énekel, a Fazekas Mihály Általános Iskola kórusa (karigazgató: *Lukin László*) a nyitókarban sajnos nem jött át a hatalmas apparátus akkordtömbjein. A szólokat *László Margit* (szoprán); *Barlay Zsuzsa* (alt); *Réti József* (tenor); *Dene József* (basszus), valamint a kisebb szerepeket *Fülöp Attila* és *Nádas Tibor* énekelte. Hálásak vagyunk *Barlay Zsuzsának*, amiért beugrásával megmentette az előadást, nemkevesébe *Denének*, aki ugyanezért kettős szerepet vállalt. Külön, nyomatékos dicséret illeti az egész zenekart, különös tekintettel a szólistákra.

Réti József produkciójáról külön tanulmányt kellene írunk. Ahogyan tőle az evangélista recitativót hallhatjuk, az egyszerűen páratlan: kristálytisztán és lényegretörő drámaisággal énekel, érzékenyen és végtelenül differenciáltan. Mindezt olyan magától értetődően teszi, mintha semmi sem lenne könnyebb, pedig az igazság az, hogy alig van nehezebb feladat ennél. És ami a legcsodálatosabb: még saját színvonalán belül is egyenesirányú fejlődést mutat, mind szövegkiejtés, mind pedig drámaiság tekintetében.

A közönség a hatalmas mű előadását mindvégig a legnagyobb figyelemmel kísérte és nagy tetszéssel fogadta.

Pernye András